

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ajoneuvoverosta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ajoneuvoverosta. Laissa säädettäisiin henkilö- ja pakettiautoista sekä eräistä muista autoista kannettavasta ajoneuvoverosta. Ehdotettu vero korvaisi eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annetun lain mukaisen, veromerkeillä kannetun ajoneuvoveron. Ehdotetun lain mukainen ajoneuvovero kannettaisiin veromerkkien sijasta verolipuilta. Järjestely vastaa moottoriajoneuvoverosta annetun lain nojalla toimitettavaa varsinaisen

ajoneuvoveron kantoa. Uusi menettely otettaisiin käyttöön asetuksella tarkemmin säädettävänä ajankohtana. Verokausi voisi todennäköisesti alkaa kesällä 1997.

Esitys liittyy valtion vuoden 1997 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 31 päivänä tammikuuta 1997, eli ennen eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annetussa laissa säädetyn verokauden alkua.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Laki eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta (135/94) säädettiin liittyen 3 päivästä toukokuuta 1993 toteutettuun autoveron alennukseen. Antaessaan 30 päivänä huhtikuuta 1993 eduskunnalle esityksen laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain muuttamisesta (HE 42/1993 vp) hallitus sisällytti valtioneuvoston pöytäkirjaan lausuman, jonka mukaan veron alentamisesta johtuva autoveron tuoton alentuminen oli korvattava ottamalla käyttöön kaikkia autoja koskeva vuotuinen vero. Autoveroa alennettiin tuolloin 20 prosenttiyksiköllä. Tämän vaikutukseksi autoveron tuottoon voidaan nykyisen tilanteen mukaan arvioida noin 1 miljardi markkaa, mikä suunnilleen vastaa ajoneuvoveron kertymää nykyisillä veroperusteilla. Kun autoveron tuoton menetys on pysyvä, myös ajoneuvovero säädettiin pysyväksi toisin kuin oli vastaavan veron laita, kun sitä kannettiin vuonna 1976 valtion silloisen vaikean rahoitustilanteen kertaluonteiseksi helpottamiseksi.

Eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annetun lain mukaan ajoneuvovero kannetaan ajoneuvon kiinnitettävällä vero-

merkillä. Veronalaisia ajoneuvoja ovat henkilö- ja pakettiautot sekä erikoisauto, joiden suurin sallittu kokonaisuus on enintään 3 500 kiloa. Veron suorittaminen on järjestetty siten, että ajoneuvon omistaja tai haltija oma-aloitteisesti hankkii veromerkin ja kiinnittää sen ajoneuvoonsa. Veron suorittamisen valvonta perustuu veromerkin näkyvyyteen liikennevalvonnassa ja myös siihen, että ajoneuvoa, josta vero on suoritamatta, ei voida hyväksyä katsastuksessa. Ajoneuvon käyttämisestä ilman asianmukaista veromerkkiä seuraa, että ajoneuvon käyttö estetään. Vero joudutaan tämän jälkeen suorittamaan kolminkertaisena ennen kuin ajoneuvoa jälleen saadaan käyttää. Jos poliisin haltuun ottamia rekisteritunnuksia ei tällä tavoin lunasteta kuuden kuukauden aikana, vero peritään ulosottoteitse tavanomaiseen tapaan. Tämä on ainoa kohta nykyisessä järjestelmässä, jossa viranomaiset joutuvat tarkemmin selvittämään kuka on ajoneuvoverotuksessa verovelvollisena ja ryhtymään verovelvollista koskeviin toimenpiteisiin.

Ajoneuvoveron määrä on 500 markkaa autosta, joka on ensimmäisen kerran merkitty rekisteriin ennen 1 päivää tammikuuta 1994 ja 700 markkaa autosta, joka on mer-

kitty rekisteriin ensimmäisen kerran tämän ajankohdan jälkeen. Se, että vero on suurempi uusista autoista, perustuu siihen, että noista autoista kannettu autovero on matalampi. Selvyyden vuoksi ajankohtaa, jonka mukaan vero peritään eri suuruisena, ei asetettu siihen hetkeen, jona uudet autoveroperusteet tulivat voimaan keväällä 1993, vaan vasta vuodenvaihteeseen 1994.

Ajoneuvoverotuksen yleisestä johdosta ja tarvittavista käytännön järjestelyistä huolehtii verohallitus. Pääasialliset toimenpiteet ovat koskeneet veromerkkien painatusta ja merkien myynnin järjestämistä. Kummassakin on kysymys yksityisten palvelujen tarjoajien kilpailuttamisesta asianomaisten julkisia hankintoja koskevien säännösten mukaisesti. Muuta varsinaista viranomaistoimintaa on tarvittu lähinnä veromerkkien myynnin järjestämiseen siellä, missä valtakunnallisen veromerkkien myyjän palvelutaso ei ole ollut riittävä ja eräillä raja-aseilla. Katsastus- toimipaikat ovat hoitaneet uusien veromerkkien luovuttamista tuulilasien rikkoutumistapauksissa.

Ajoneuvoverotuksesta verohallinnon ulkopuolisille maksamat kustannukset olivat vuonna 1995 kaikkiaan 13 764 336 markkaa. Verohallinnon omat kustannukset jäävät alle yhden miljoonan markan. Ajoneuvoverotuksen kustannukset ovat kannettuun veromäärään nähden suunnilleen samaa luokkaa kuin muussakin verotuksessa, joskin nykyisillä veromäärillä kustannus on hieman verotuksen keskimääräisen kustannustason yläpuolella. Ero ei kuitenkaan ole merkittävä.

Kun laki eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta säädettiin, keskeisenä lähtökohtana oli, että uudesta, suurta ajoneuvomäärää koskevasta veromuodosta olisi tehtävä mahdollisimman yksinkertainen. Tähän oli syytä myös uuden veromuodon käyttöönottoa varten jäänyt lyhyt valmistelu-aika. Hallinnollinen työ ja siitä aiheutuvat kustannukset pyrittiin saamaan niin vähäisiksi kuin mahdollista. Veron tuli olla ajoneuvojen käyttäjille mahdollisimman selkeä. Veron suorittamisen tuli olla valvottavissa sillä tavoin, että valtio ei menetä verotuloja veron maksamatta jättämisten vuoksi. Verrattuna eräisiin valmisteluvaiheissa esillä olleisiin muihin vaihtoehtoihin näissä tavoitteissa suurelta osin onnistuttiinkin. Erityisesti veron kertymä on ollut käytännössä täydellinen eivätkä kustannuksetkaan tästä vero-

muodosta ole nousseet merkittävästi suuremmiksi kuin ne verotuloihin nähden ovat keskimäärin muussa verotuksessa. Mitään varsinaista viranomaisorganisaatiota ei tämän veron hoitamiseksi ole ollut tarpeen perustaa.

Ajoneuvoveron yksinkertaisuus ja selkeys verovelvollisen ja valvonnan näkökulmasta on pitkälti perustunut siihen, että tämä verotusmuoto säädettiin ajoneuvokohtaiseksi eikä siten, että ensiksi olisi määritelty tavanomaiseen tapaan ajoneuvoverosta vastuussa oleva verovelvollinen. Lain mukaan varsinaista verovelvollisuutta on tarpeen ryhtyä selvittämään vasta, jos vero jää sillä tavoin maksamatta, että sitä joudutaan perimään lopulta ulosotteitse. Lain havainnollisuus ja mahdollisuus verotuksen järjestämiseen ilman viranomaisten puuttumista siihen perustuu veron ensisijaiseen autokohtaisuuteen. Toisaalta tämä on samalla merkinnyt sitä, että lakiin jo lain rakenteesta seuraavista syistä ei ole voitu helposti ottaa yksittäisen verovelvollisen näkökulmasta joustavuutta lisääviä menettelyjä, kuten veron suorittamista osalta verokautta tai veron palauttamista eri perusteilla. Erityisen vaikeaa on liittää korostetusti esinekohtaiseen verotukseen erilaisia henkilöistä riippuvia poikkeusjärjestelyjä.

Ajoneuvoveroa on eri syistä arvosteltu. Sitä, että ajoneuvojen käyttäjät itse ostavat veromerkkin ja kiinnittävät sen ajoneuvon tuulilasiin, on pidetty työläänä ja hankalana, varsinkin kun tuulilasista on samalla poistettava aikaisempi veromerkki. Veromerkkien hankintatapaa on jonkin verran arvosteltu, vaikka veromerkkien myyjinä on käytetty asianmukaisen tarjouskilpailun jälkeen mahdollisimman laajasti koko maahan ulottuvia myyntikanavia ja palvelua on eräillä seuduilla tehostettu vielä muilla viranomaisten hoidettavaksi tulleilla järjestelyillä.

Eduskunta liitti hallituksen esitykseen eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta antamaansa vastauksen lausuman, jossa edellytettiin hallituksen maaliskuun loppuun 1996 mennessä ryhtyvän tarvittaviin toimenpiteisiin ajoneuvoveron kantamiseksi vuotta lyhyemmiltä ajanjaksoilta ja vammaisten käyttämien ajoneuvojen veronpalautuksen tai verovapauden toteuttamiseksi.

Valtiovarainministeriö asetti 15 päivänä helmikuuta 1996 työryhmän selvittämään käytössä olevan ajoneuvoveron kantotavan edut ja haitat sekä toteuttamiskelpoiset vaihtoehdot. Työryhmän tuli muun

muassa kiinnittää erityistä huomiota järjestelyihin, jolla vammaiset tai näiden käyttämät ajoneuvot voitaisiin vapauttaa ajoneuvoverosta. Työryhmän muistio valmistui maaliskuun 1996 lopussa (valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 1996:4). Työryhmä tarkasteli kaikkiaan seitsemää eri vaihtoehtoa, jolla ajoneuvoveroa vastaava noin 1 000 miljoonan markan määrä voitaisiin kantaa lähinnä henkilö- ja pakettiautoilta. Työryhmä päätyi pitämään vaihtoehtoista joustavimpänä siirtymistä veromerkillä kannettavasta verosta verolipulla tapahtuvaan kantotapaan.

Jotta eduskunnan lausumassa edellytetyt järjestelyt voitaisiin joustavasti toteuttaa, ehdotetaan ajoneuvoverotus järjestettäväksi uudelleen siten, että siirrytään verolipulla tapahtuvaan veron maksuunpanoon ja kantoon. Tämä edellyttää kokonaan uuden lain säätämistä.

Eduskunnan lausumassa edellytetty veron kantaminen vuotta lyhyemmiltäkin ajanjaksoilta ajoneuvon käyttöajan mukaisesti edellyttäisi periaatteessa veron suorittamisvelvollisuuden kytkemistä siihen aikaan, minkä verovelvollinen on verokauden aikana ajoneuvorekisterissä ajoneuvon omistajana tai haltijana. Mahdollisesti tulisi myös ottaa käyttöön muitakin järjestelyjä ajoneuvon tosiasiallisen käyttämättömyyden huomioon ottamiseksi, esimerkiksi samaan tapaan kuin liikennevakuutuksessa voidaan ilmoittaa ajoneuvon seisokista. Järjestelmän kehittäminen tähän suuntaan tarkoittaisi muun muassa omistuksen vaihdosten huomioon ottamista ajoneuvoverotuksessa. Jos tähän veromuotoon liitetään nykyistä enemmän esimerkiksi erilaisia ympäristövaikutuksia koskevia ohjailutavoitteita, joista seuraa ajoneuvojen verotuksen eriytyminen nykyistä enemmän, tarve verovelvollisuuden määrittelyyn mahdollisimman tarkoin tietyn ajoneuvon käyttöön liittyväksi kasvaa. Samalla verojärjestelmä myös muodostuu raskaaksi ja monimutkaiseksi.

Muun muassa siitä syystä, että ajoneuvovero saataisiin myös vuonna 1997 kannetuksi ilman että monimutkaisen verojärjestelmän käyttöönoton vaatima työmäärä ja siihen ehkä liittyvät ennalta arvaamattomat tekijät vaikeuttaisivat tätä, ehdotetaan uudesta verosta tässä vaiheessa säädettäväksi teoreettisesti parasta tai oikeellisinta verojärjestelmää huomattavasti yksinkertaisemmin. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on hyödyntää mahdollisimman paljon jo olemassa olevaa

veronkantotekniikkaa ja jo käytössä olevia atk-sovellutuksia.

Ajoneuvoverotus ehdotetaan järjestettäväksi suunnilleen samanlaiseksi kuin jo käytössä oleva dieselajoneuvoja koskeva varsinainen ajoneuvoverotus. Verovelvollisena olisi se, joka on verokauden alkaessa ajoneuvon rekisteriin merkittynä omistajana tai haltijana. Jos ajoneuvolla on haltija, tämä olisi verovelvollinen, koska näin verotus kohdistuisi lähinnä siihen, joka on ajoneuvon varsinainen käyttäjä. Laissa ehdotetaan säädettäväksi veronalaisiksi ajoneuvoiksi samat ajoneuvot, joista ajoneuvoveroa on tähänkin asti ollut suoritettava. Verollisia olisivat siten henkilö- ja pakettiautot sekä suurimmalta sallitulta kokonaisuudeltaan enintään 3 500 kilon painoiset erikoisautot. Myös veron määrä ehdotetaan säädettäväksi samaksi kuin tähänkin asti.

Lain menettelyä koskevat säännökset ehdotetaan järjestettäväksi keskeisiltä osin siten, että menettelyä koskevassa lain 4 §:ssä viitattaisiin moottoriajoneuvoverosta annetun lain (722/66) varsinaisen ajoneuvoverotuksen menettelysäännöksiin. Tämän lain säännöksiä sovellettaisiin ajoneuvoveron maksuunpanoon, kantoon ja muuhunkin menettelyyn. Sovellettavaksi tulisivat muun muassa moottoriajoneuvoverolain muutoksenhakua, veron perintää ja ajoneuvon käytön estämistä koskevat säännökset, sekä verosta vapauttamista koskevat säännökset. Muitakin varsinaista ajoneuvoveroa koskevia menettelysäännöksiä noudatettaisiin soveltuvin osin myös ajoneuvoverotuksessa. Tarkoituksena kuitenkin on, että nämä säännökset olisivat toissijaisia nyt ehdotettuun lakiin nähden. Kun uutta veromuotoa ei ole voitu lakia valmisteltaessa vielä yksityiskohtaisesti suunnitella, ja kun näin ollen saattaa esiintyä tarvetta säätää menettelystä tarkemmin vielä myöhemässä vaiheessa toisinkin kuin moottoriajoneuvoverolaissa säädetään, ehdotetaan lakiin otettavaksi tätä koskeva valtuus antaa asetuksella moottoriajoneuvoverolaista poikkeavia menettelyllisiä säännöksiä. Asetuksella voitaisiin tarvittaessa myös määrätä, että moottoriajoneuvoverolain säännöistä ei sovelleta, jos tällainen tarkennus osoittautuisi esimerkiksi tulkinnanvaraisuuksien poistamiseksi tarpeelliseksi.

Tarkoituksena on, että viittaus moottoriajoneuvoverolakiin koskee vain menettelyä. Lain aineellisia säännöksiä ei sovellettaisi. Samoin ehdotettu laaja valtuus antaa sään-

nöksiä asetuksella koskisi vain menettelyä, mutta ei aineellisia veroperusteita tai muita hallitusmuodon 61 §:n mukaan laissa säädettyjä perusteita.

Kuten varsinaisessa ajoneuvoverotuksessa, nyt ehdotettavan lain nojalla annettaisiin asetuksella ja valtiovarainministeriön päätöksellä tarkempia säännöksiä muun muassa veron kannosta, verolipusta, maksupaikoista ja veron eräpäivistä.

Tarvittavat lakia alemman asteiset säännökset olisivat asiallisesti suunnilleen samoja, joista varsinaisessa ajoneuvoverotuksessa on säädetty moottoriajoneuvoveroasetuksessa (1758/95) ja valtiovarainministeriön päätöksessä varsinaisen ajoneuvoveron kannosta, maksupaikoista ja suorittamisesta (12/96). Tärkeimmät poikkeamat koskisivat eräitä veron maksutapoja ja siihen liittyen velvollisuutta veroa koskevan tositteen esittämiseen esimerkiksi liikennevalvonnassa. Verovelvollisten suuren määrän johdosta on todennäköisesti avattava myös sellaiset maksutavat, joista ei tulostu verovelvolliselle tositetta. Tositetta ei voida edellyttää esitettäväksi liikennevalvonnassa, jolloin veron suorittamisen valvonta käytännössä heikkenee verrattuna nykyiseen varsinaiseen ajoneuvoverotukseen.

Ajoneuvoverotuksen verokaudeksi ehdotetaan säädettäväksi kalenterivuosi. Uutta lakia on tarkoitus soveltaa ensimmäisen kerran vuonna 1997. Tarvittavat käytännön järjestelyt ja erityisesti veron maksuunpanon ja kannon tietokonesovellukset eivät kuitenkaan käytettävissä oleva aika huomioon ottaen ole valmiina vuoden 1997 alussa, vaan tämän hetkisen arvion mukaan vasta keväällä tai alkukesällä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että vuoden 1997 verokauden alkamisesta säädettäisiin asetuksella. Menettely olisi siten sama, jota tähän astisessa ajoneuvoverotuksessa on sovellettu vuodelta 1995 kannettuun ajoneuvoveroon.

Eduskunnan lausumassa edellytetty järjestely, jossa vero kannettaisiin vuotta lyhyemmiltä ajanjaksoilta, ehdotetaan toteutettavaksi niitä ajoneuvoja koskevana, jotka kesken verokautta merkitään ensimmäisen kerran ajoneuvorekisteriin. Veroa kannettaisiin vain se suhteellinen osa, joka vastaa verokaudesta vielä jäljellä olevaa määrää päivinä laskettuna, kuitenkin aina vähintään 200 markkaa. Veroa ei sen sijaan ehdoteta palautettavaksi esimerkiksi rekisteristä poiston tai muun ajoneuvon käyttämättömyyden perusteella, jotta

järjestelmästä ei tulisi tässä vaiheessa hallinnollisesti liian raskasta.

Vammaisten vapauttaminen ajoneuvoverosta ehdotetaan järjestettäväksi viittaamalla autoverolain (1482/94) 51 §:ssä säädettyihin autoveron palauttamisperusteisiin. Tällä tavoin voitaisiin välittömästi hyödyntää tämän lain soveltamisen yhteydessä jo syntynyt, vakiintuneena pidettävä oikeuskäytäntö. Tämä lisäksi huomattavasti oikeusvarmuutta veronpalautusten käsittelyssä. Tarkoituksena on myös, että ajoneuvorekisterissä viimeksi kuluneelta kolmelta vuodelta olevat tiedot autoveronpalautuksen myöntämisestä voitaisiin hyödyntää ajoneuvoverotuksessa siten, että verolippu jätettäisiin lähettämättä niille, joilla edelleen on hallussaan auto, josta kolmen vuoden aikana on saatu autoveron palautus. Tämä vähentäisi hakemusten perusteella käsiteltävien palautusasioiden käsittelytarvetta usealla tuhannella kappaleella.

Mainittujen tähän astiseen ajoneuvoverotukseen nähden uusien piirteiden lisäksi uuteen lakiin ehdotetaan otettavaksi eräitä verovapaussäännöksiä, jotka osin vastaavat jo moottoriajoneuvoverotuksessa sovellettua käytäntöä. Eräät vieraan valtion diplomaattisten edustustojen ja niiden henkilökunnan ajoneuvot ehdotetaan vapautettavaksi verosta. Tähän läheisesti rinnastuvana ehdotetaan verovapaus myönnettäväksi Euroopan yhteisön täällä olevien toimielinten ajoneuvoille. Aiempaa lakia vastaavasti museoajoneuvot ehdotetaan säädettäväksi verosta vapaiksi. Edelleen puolustusvoimien ajoneuvot olisivat ehdotetun lain mukaan verosta vapaita, jos niitä ei ole merkitty yleiseen ajoneuvorekisteriin. Verovapaus siis tarkoittaisi tässä puolustuslaitoksen itsensä pitämässä rekisterissä olevia ajoneuvoja.

Viranomaisten toimivallasta ehdotetaan säädettäväksi siten, että verohallituksen asiana olisi ajoneuvoverotuksen yleinen johto. Ajoneuvoveron maksuunpanoon ja perimiseen liittyvät tehtävät annettaisiin laissa Ajoneuvohallintokeskuksen tehtäväksi. Ahvenanmaan maakunnassa näistä tehtävistä huolehtisi Ahvenanmaan lääninhallitus, joka maakunnassa vastaa myös ajoneuvorekisteristä. Myös viranomaisia koskevaan säännöksen ehdotetaan otettavaksi valtuus säätää asiasta tarvittaessa tarkemmin asetuksella.

Kuten edellä on esitetty, ajoneuvoverotus järjestettäisiin menettelyllisesti samantapaiseksi kuin jo käytössä oleva varsinainen ajo-

neuvoverotus. Kummassakin veromuodossa on kysymys vuotuisesta verotuksesta. Jotta uusi, suurta ajoneuvomäärää koskeva vero voitaisiin ottaa käyttöön jo vuoden 1997 aikana, menettelyn tulisi olla mahdollisimman yksinkertainen ja mahdollisuuksien mukaan samankaltainen kuin jo käytössä olevassa veromuodossa. Lain rakenteessa tämä näkyy siten, että eräissä keskeisissä säännöksissä viitataan esimerkiksi moottoriajoneuvoverolakiin. Lakiteknisesti olisi ollut mahdollista antaa uutta veroa koskevat säännökset erillisen lain sijasta myös nykyiseen moottoriajoneuvoverolakiin. Kun tämä laki kuitenkin on monessa suhteessa uudistamisen tarpeessa, tällaisesta lainsäädäntötekniikasta olisi mahdollisesti seurannut nyt ehdotettua vaikeammin hallittavaa lainsäädäntöä. Tarkoituksena on uudistaa moottoriajoneuvoverolaki lähivuosina kokonaan. Siinä yhteydessä on tarkoituksenmukaista yhdistää nyt ehdotettavan lain säännökset ja moottoriajoneuvoverolain säännökset samaan lakiin.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksen tarkoituksena on kerätä verolipulla maksuunpantavalla verolla sama määrä verotuloja kuin olisi kertynyt eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annetun lain mukaan veromerkeillä. Ajoneuvoveron tuotoksi arvioidaan vuonna 1996 toisessa lisätalousarviossa tarkistettu arvio huomioon ottaen 1 110 miljoonaa markkaa. Uuden veron perusteet ja veropohja ovat jokseenkin samat kuin aiemminkin, joten verotuotto olisi ilman eräitä veropohjan kavennuksia sama kuin tähänkin asti.

Uuden veron tuottoa alentavat kuitenkin jossain määrin veron palauttaminen vammaisille ja ensi kertaa rekisteröitävien ajoneuvojen verottaminen vain osalta verokautta. Ajoneuvoverotyöryhmän muistiossa arviottiin vammaisten verotuen määräksi 9 miljoonaa markkaa vuodessa. Veron kantaminen uusilta autoilta vain jäljellä olevalta verokauden osalta alentaisi veron tuottoa arviolta 32 miljoonalla markalla, jos vero kannetaan koko kalenterivuoden pituiselta verokaudelta. Vuonna 1997 tämä määrä jäänee noin puoleen tästä arviosta, koska alennettu vero koskee enintään puolta tuon vuoden aikana myytävistä uusista ajoneuvoista. Vuonna 1997 ajoneuvoveron tuotoksi arvioidaan siten 1 085 miljoonaa markkaa.

Tähän astiseen järjestelyyn verrattuna veron kertyminen myöhentynee jonkin verran, vaikka verokausi alkaisi samaan aikaan kuin sen olisi mahdollista alkaa veromerkkeihin perustuvassa järjestelmässä, koska osa verolipulla kannettavista veroista maksetaan käytännössä vasta myöhemmin kuin eräpäivänä maksuistutusten ja muiden perimistöimien jälkeen. Yleensä verolippukannossa jokin osa maksuunpannusta verosta jää myös lopullisesti kertymättä. Tässä vaiheessa ei kuitenkaan voida tarkemmin arvioida verojäämien ja kertymättä jäävien verojen määrää. Voidaan kuitenkin todeta, että esimerkiksi varsinainen ajoneuvovero kertyy paremmin kuin yleensä verolipulla maksuunpannut verot, koska järjestelmään liittyy veron suorittamisen valvonta katsastuksessa ja käytön estäminen, jos esimerkiksi liikennevalvonnassa havaitaan veron olevan suorittamatta. Kertymään vaikuttanee olennaisesti se, että nämä seuraamukset ovat hyvin dieselautojen käyttäjien tiedossa. Ajoneuvoverotus on tarkoitettu hyvän perimistuloksen saavuttamiseksi tässä suhteessa vastaamaan dieselautojen vuotuista verotusta, joskin eräät veron suorittamisen laiminlyönnin seuraamuksista ovat käytännössä hieman lievemmat ja erityisesti veron valvontamahdollisuus liikennevalvonnan yhteydessä on heikompi kuin dieselautojen kohdalla.

Uusi veromuoto tarkoittaa hallinnollisen työn lisääntymistä. Verohallinto lähettää vuosittain kaikkiaan noin viisi miljoonaa verolippua. Ajoneuvoverotus tarkoittaa verolippujen määrän kasvua noin 2,2 miljoonalla kappaletta. Jos maksuistutuksia ja ulosottoon lähettämisiä jouduttaisiin kohdistamaan tähän määrään samassa suhteessa kuin keskimäärin tuloverotuksen jäännösverojen kantamisessa verolipuilla, maksuistutuksia tarvittaisiin runsaat 400 000 kappaletta ja ulosottoon olisi lähetettävä noin 300 000 verovelvollisen ajoneuvoverot. Jos ajoneuvovero suoritettaisiin eräpäivään mennessä suhteellisesti samoin kuin varsinaista ajoneuvoveroa, muistutusta tai muita perimistöimia edellyttävät määrät olisivat tätä pienemmät. Maksuistutuksia tarvittaisiin vain noin 120 000 kappaletta ja ulosotossa perittäisiin runsaan 60 000 verovelvollisen ajoneuvoveroja. Todettakoon, että nykyisessä ajoneuvoverotuksessa myytyjen veromerkkien määrä on noin 60 000 kappaletta pienempi kuin rekisterissä olevan veronalaisen autokannan määrä. Tämäkin viittaa siihen, että ajoneuvo-

veron verolippukannossa joudutaan perimistai muiden toimenpiteiden kautta selvittämään suhteellisen suurta verolippujen määrää.

Ajoneuvojen omistuksen muutoksia tapahtuu keskimäärin noin 3 000 kappaletta vuoden jokaista arkipäivää kohden. Verokauden alun ja veron maksuunpanoa koskevan tietokoneajon väliselle ajalle osuu suurehko määrä erilaista oikaisua edellyttäviä tapauksia. Osa näistä näistä voitaneen tehdä ohjelmallisesti, mutta viranomaistyön lisääntymiseen olisi varauduttava.

Uuden veron vaikutuksia organisaatioon ei tässä vaiheessa voida tarkemmin arvioida, koska monilta osin veromuodon vaatimien käytännön toimien suunnittelu on kesken tai vasta alkamassa. Tämän vuoksi lakiehdotuksessa ei ole voitu tarkoin määritellä eri toimenpiteistä huolehtivia viranomaisia, vaan tämä on osittain jätetty asetuksella myöhemmin annettavien säännösten varaan. Esitys kuitenkin tarkoittaa lisäresurssien tarvetta tai resurssien uudelleen kohdentamista niin verohallinnossa kuin Ajoneuvohallintokeskussakin. Resurssitarpeeseen vaikuttaa muun muassa hakemusasioiden käsittelyn vaatima työmäärä.

Verovelvollisten kannalta säästettäisiin vanhan veromerkin irrottamisesta, uuden hankinnasta ja auton tuulilasiin kiinnittämisestä aiheutuva työ. Verovelvollisille lähetetty verolippu maksettaisiin siten kuin muutkin veroliput valtion postisiirtotilille. Kuten muussakin verotuksessa verovelvolliset joutuvat suorittamaan myös tästä aiheutuvat tilisiirtotai käsittelykustannukset, jotka vaihtelevat eri rahalaitoksissa ja myös maksutavan mukaan yleensä välillä 0—8 markkaa suorituselta. Jos verovelvolliselle arvioidaan aiheutuvan keskimäärin kolmen markan tilisiirtokustannuksen, tämä tarkoittaisi yhteensä runsaan 6 miljoonan markan kustannusta verovelvollisille. Verovelvolliset vastaisivat myös mahdollisista ulosottokustannuksista. Laskettuna edellä arvioidun ulosottoerimisten enimmäismäärän mukaan nämä

kustannukset olisivat yhteensä runsaat 20 miljoonaa markkaa. Veron maksamatta jätettyä verovelvollista kohden ulosottopalkkio olisi 70 markkaa. Vastaavasti ulosoton hakija eli Ajoneuvohallintokeskus joutuisi nykyisten perusteiden mukaan maksamaan kuluja 60 markkaa jokaista varattomaksi todettua verovelvollista kohden. Siten ulosottoerinnästä voi aiheutua huomattavia kuluja myös Ajoneuvohallintokeskukselle.

Kotitalouksiin ja muihin verovelvollisiin kohdistuvat tulojakovaikutukset eivät muutu siitä, mitkä ne olivat tähän astisessa ajoneuvoverotuksessa lukuun ottamatta vammaisten saamaa etua ja osavuodelta rekisteröitävien uusien autojen omistajia tai haltijoita. Veropohja ja veron määrä on muutoin sama kuin tähänkin asti.

Esityksellä ei ole vaikutusta ympäristöön. Esityksellä ei ole myöskään liikennepoliittisia tavoitteita tai vaikutuksia. Vuotuinen vero kuitenkin lisää ajomäärän mukaan muuttumattoman kustannuksen osuutta, mitä ei voida pitää ympäristö- tai liikennepoliittisesti suotuisana kehityssuuntana. Ehdotus ei kuitenkaan muuta jo vallitsevaa tilannetta.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Ajoneuvoveron kantamisen eri vaihtoehtoja selvitettiin ajoneuvoverotyöryhmässä, jonka muistio valmistui 29 päivänä maaliskuuta 1996 (valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 1996:4).

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 1997 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälässä ehdotetaan määriteltäväksi lain soveltamisala. Ajo-

neuvoveroa suoritettaisiin valtiolle Suomessa rekisteröidystä ajoneuvosta sen mukaan kuin ehdotetussa laissa säädetään. Säännöstä täydentäisi 2 §:n 2 momentti, jonka mukaan

vero olisi suoritettava myös ajoneuvosta, jonka merkitseminen ajoneuvorekisteriin on laiminlyöty.

Rekisteröinnillä ja rekisteröintivelvollisuudella tarkoitetaan tässä ajoneuvojen rekisteröinnistä annetussa asetuksessa (1703/92) säädettyjä menettelyjä. Esimerkiksi käyttö ajoneuvojen rekisteröinnistä annetun asetuksen 47 §:ssä tarkoitettu koenumeroilvin ei ole verovelvollisuuden aiheuttavaa rekisteröintiä eikä myöskään ajoneuvon käyttö asetuksen 49 §:ssä tarkoitettuihin siirtokilvin. Asetuksen 12 luvussa tarkoitettu ajoneuvon rekisteröinti autokiinnitystä varten ei myöskään ole sellaista rekisteröintiä, josta seuraisi ajoneuvon tuleminen ehdotetun lain piiriin. Laki on siten tarkoitettu sovellettavaksi niihin ajoneuvoihin, jotka on merkitty tai olisi esimerkiksi asetuksen 4 luvun ja 12 luvun säännösten mukaan pitänyt merkitä ajoneuvorekisteriin.

2 §. *Veronalaiset ajoneuvot.* Pykälässä säädetäisiin siitä, mistä ajoneuvoista ajoneuvoveroa on suoritettava. Pykälä vastaa veronalaisiksi säädettyjen ajoneuvojen luokkia koskevana eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annetun lain 2 §:n säännöstä veronalaisista ajoneuvoista. Nyt ehdotettava laki perustuu kuitenkin veron kantamiseen rekisteröinnin perusteella kun taas edellä mainittu vanha laki lähtee ajoneuvon käytöstä. Uuden lain säännöksissä ei ole merkitystä, käytetäänkö rekisteriin merkittyä ajoneuvoa vaiko ei. Ajoneuvon tosiasiallisella käytöllä on merkitystä vain, jos käyttö tarkoittaa sitä, että ajoneuvon olisi tämän johdosta pitänyt olla rekisterissä. Tässä tapauksessa vero voidaan kantaa rekisteröimättömästäkin tai ulkomaille rekisteröidystäkin ajoneuvosta. Siten ajoneuvovero kannetaan esimerkiksi silloin, jos ulkomailta rekisteröityä autoa käyttää täällä vakinaisesti asuva henkilö, joka tieliikennesäännösten mukaan ei ole oikeutettu käyttämään Suomessa ulkomailta rekisteröityä autoa.

Pykälän 1 momentissa mainitaan yhtenä verollisena ajoneuvoryhmänä erikoisauto, jonka suurin sallittu kokonaismassa on enintään 3 500 kiloa. Ajoneuvojen rakenteesta ja varusteista annetussa asetuksessa (1256/92), jossa säädetään muun muassa ajoneuvojen luokista, ei enää ole erikoisautoksi kutsuttua luokkaa. Tarve kuitenkin mainita myös tämä luokka johtuu siitä, että ajoneuvorekisterissä edelleen on ennen mainitun asetuksen voimaan tuloa sovellettujen luokitusperusteiden

mukaisia erikoisautoja. Nykyään nämä ajoneuvot luetaan muihin ajoneuvoryhmiin, jolloin ne henkilö- tai pakettiautoihin kuuluvalta osin tulevat veronalaisiksi. Erikoisauto mainitaan omana luokkana, jotta sellaisiksi merkitty ajoneuvo verotettaisiin yhtäläisin perustein kuin vuoden 1992 rekisteröintiasetuksen uudistuksen jälkeen esimerkiksi henkilöautojen luokkaan luettava vastaava ajoneuvo.

3 §. *Verovelvollisuus.* Pykälässä ehdotetaan säädetäväksi verovelvollisesta. Ehdotuksen mukaan se, joka on verokauden alkua ajoneuvon rekisteriin merkitty omistaja tai haltija, on verovelvollinen. Säännös vastaa asiallisesti suunnilleen moottoriajoneuvoverosta annetun lain 11 §:ää. Mainittua moottoriajoneuvoverolain säännöstä on oikeuskäytännössä tulkittu siten, että ennen verokauden alkua tapahtuneet mutta rekisteriin päivittämättä olevat omistuksen muutokset on otettu huomioon verovelvollisuutta määrättäessä lähinnä oikaisuina. Nämä voitaneen suurelta osin hoitaa atk:n avulla ohjelmallisesti ajoneuvorekisterin päivittyvien tietojen mukaan.

Ajoneuvoja tulee rekisteriin myös verokauden aikana. Pääosa näistä on uusia ajoneuvoja, jotka rekisteröidään ensimmäistä kertaa Suomessa, mutta jonkin verran rekisteriin palautuu siltä eri syistä poistettuja ajoneuvoja. Näissä tapauksissa verovelvollisena olisi se, joka merkitään ensi- tai uudelleenrekisteröinnin yhteydessä ajoneuvon omistajaksi tai haltijaksi. On myös mahdollista, että ajoneuvoa muutetaan verokauden aikana siten, että ajoneuvo tulee laadultaan veron alaiseksi. Muutoksen ajankohdan aikainen omistaja tai haltija olisi tällöin verovelvollinen.

Jos ajoneuvolla on rekisteriin merkittynä sekä omistaja että haltija, haltija on verovelvollinen. Veron laiminlyöntitapauksissa omistajaan ei tällaisessa tapauksessa kohdisteta perimistöimisiä, mutta jos ajoneuvon käyttö on estetty haltijan laiminlyönnin takia, tämä seuraamus koskee myös omistajaa samoin kuin muitakin, joille ajoneuvo mahdollisesti luovutetaan. Tämä sääntö seuraa moottoriajoneuvoverolain 27 §:stä, jota noudatetaan seuraavan pykälän kohdalla selvittävällä perusteella.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan annettavaksi säädökset siltä varalta, että liikenteessä on ajoneuvoja, joista ei ole lainkaan tehty asianmukaisia merkintöjä ajoneuvorekiste-

riin. Jos veroa on suoritettava ajoneuvosta, jolla ei ole rekisteriin merkittyä omistajaa tai haltijaa, verovelvollisena on se, jonka olisi tullut olla rekisterissä omistajana tai haltijana. Jos tätä ei voida osoittaa, vero pannaan maksuun sille, jonka käytössä ajoneuvon on katsottava olleen verokauden alkaessa tai sen aikana. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa se, että vero voidaan aina maksuunpanna, vaikka ajoneuvon rekisteröinti olisi laiminlyöty. Jos esimerkiksi Suomessa vakinaisesti asuva henkilö käyttää vastoin tieliikennesäännöksiä liikenteessä ulkomailla rekisteröityä ajoneuvoa, voidaan katsoa, että ajoneuvon olisi siinä käytössä pitänyt olla Suomessa rekisteröity. Ajoneuvovero tulisi ehdotetun 2 momentin mukaan pantavaksi ajoneuvon käyttäjän maksettavaksi.

4 §. *Moottoriajoneuvoverosta annetun lain soveltaminen.* Pykälässä on lain rakenteen kannalta keskeinen ehdotus moottoriajoneuvoverolain varsinaista ajoneuvoveroa koskevien menettelyllisten säännösten soveltamisesta ajoneuvoveroon. Yleisviittaus koskee vain mainitun lain menettelysäännöksiä, ei sen sijaan varsinaista ajoneuvoveroa koskevia aineellisia säännöksiä. Siten verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteet sekä esimerkiksi se, mistä ajoneuvoista vero kannetaan, säädetään nyt ehdotettavassa laissa. Keskeiset moottoriajoneuvoverolain sovellettavaksi tulevat säännökset ovat lain pykäläjärjestyksen mukaan mainittuna 9 § (verosta vapauttaminen ja veromaksun lykkäys), 24 a § (veronkantolain soveltaminen), 25 § (valvontaviranomaiset), 27 § (ajoneuvon käytön estäminen), 29 § (oikaisu), 30 § (jälkiverotus ja veron korottaminen), 31 §, (kuolinpesän vastuu), 32 § (muutoksenhaku), 32 c § (liikaa maksettujen määrien palauttaminen) ja 33 § (rangaistussäännökset) Näistä 4 §:n 1 momentissa mainittaisiin esimerkkiluettelona muutoksenhakua, veron perintää ja ajoneuvon käytön estämistä sekä verosta vapauttamista koskevat säännökset, joiden maininnan erikseen voi katsoa lisäävän lain selvyyttä verovelvollisille. Lisäksi pykälässä säädettäisiin, että moottoriajoneuvoverolakia noudatettaisiin ajoneuvoveron menettelyssä muutoinkin, ellei ajoneuvoverolaissa tai sen nojalla toisin säädetä. Viittaus moottoriajoneuvoverolakiin on siten tarkoitettu toissijaiseksi. Moottoriajoneuvoverolain säännökset voidaan tarvittaessa syrjäyttää nyt säädettävällä lailla tai tämän lain nojalla annettavilla lakia alemman asteisilla säännöksillä.

Edellä sanottua täydentävästi 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että asetuksella voidaan määrätä, että moottoriajoneuvoverosta annetun lain säännöstä ei sovelleta ajoneuvoveroon.

Vaikka laissa tai sen menettelysäännöksissä ei viitata veronlisäyksestä ja viivekorosta annettuun lakiin (1556/95), tarkoituksena on, että myös tuota lakia sovelletaan ajoneuvoveroon. Lain soveltaminen seuraa mainitun lain 1 §:stä, jossa säädetään, että lakia sovelletaan yleisesti valtiolle suoritettaviin veroihin. Ajoneuvoverosta annettavassa laissa ei siten ole tarpeen viitata tuon lain mukaisten viivästysseuraamusten kantamiseen veromaksun laiminlyönnin johdosta.

5 §. *Verokausi.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että ajoneuvoveron verokautena on kalenterivuosi. Tämä on sama kuin varsinaisen ajoneuvoveron verokausi. Myöhemmässä vaiheessa yhdenmukainen verokausi mahdollistaa muun muassa veron maksuunpanon ja kantamisen jonkinasteisen yhdistämisen näiden kahden veron välillä, jolloin voitaisiin ehkä säästää kustannuksia ja vähentää hallinnollista työtä.

Vuonna 1997 ajoneuvoveroa ei kuitenkaan pystytä tarvittavien hallinnollisten ja atk-tekniisten järjestelyjen vaatiman ajan vuoksi kantamaan kalenterivuoden mittaiselta verokaudelta. Vielä ei voida tarkemmin arvioida, milloin nuo järjestelyt ovat valmiit, mutta alustavana arviona on, että vuonna 1997 ajoneuvovero voitaisiin kantaa mahdollisesti kesän aikana. Tämän vuoksi ehdotetaan, että vuoden 1997 verokauden alkamisesta säädettäisiin asetuksella.

6 §. *Ajoneuvoveron määrä.* Pykälässä säädettäisiin ajoneuvoveron määrästä. Veron määrät olisivat samat kuin tähänkin asti. Ajoneuvosta, joka on otettu käyttöön ennen 1 päivää tammikuuta 1994, vero olisi 500 markkaa. Mainittuna päivänä tai sen jälkeen käyttöön otetusta ajoneuvosta vero olisi 700 markkaa.

Erona nykyiseen lakiin on, että uuden lain mukaan ratkaisevana on ajoneuvon ensimmäisen käyttöönoton ajankohta riippumatta siitä, onko ajoneuvo otettu käyttöön Suomessa vai ulkomailla. Nykyisen lain mukaan ratkaisevaa on ensimmäinen käyttöönotto Suomessa. Tätä tietoa ei kuitenkaan tallenneta liikennetietojärjestelmään. Verotus on toimitettava kuitenkin liikennetietojärjestelmässä olevien tietojen perusteella.

7 §. *Veron kantaminen.* Pykälä koskee ve-

ron kantamista verokaudelta ja sen osalta. Lähtökohtana on, että vero kannetaan koko verokaudelta edellä sanotun määräisenä alentamatta sitä rekisteristä poiston tai muun käyttämättömyyden perusteella. Siten esimerkiksi ajoneuvon tuhoutuminen verokauden aikana ei oikeuta veron palautukseen eikä myöskään ajoneuvon myyminen verokauden aikana. Myyntitapauksissa suoritettu vero voidaan ottaa huomioon jo ajoneuvon hinnassa. Ehdotetun säännöksen tavoitteena on verojärjestelmän pitäminen mahdollisimman yksinkertaisena yleisperusteluissa mainituista syistä.

Ajoneuvoja tulee rekisteriin myös verokauden aikana. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi näitä tapauksia koskevat säännökset. Verojärjestelmää merkittävästi monimutkaistamatta ja erityisesti tarvitsematta perustaa verovelvollisuutta muuhun kuin verokauden alkuun voidaan näissä tapauksissa vero maksuunpanna vain sen suuruisena kuin verokaudesta on suhteellisesti jäljellä ajoneuvon tullessa rekisteriin. Jos ensimmäistä kertaa rekisteriin merkittävää tai uudelleen rekisteröitävää ajoneuvoa koskeva verovelvollisuus alkaa verokauden aikana, verosta kuitenkin kannetaan vain se suhteellinen osa, joka vastaa koko verokaudesta verovelvollisuuden alkaessa verokaudesta jäljellä olevaa aikaa päivinä laskettuna. Veroa kannetaan kuitenkin vähintään 200 markkaa. Osalta verokautta suoritettava vero maksuunpannaan täysin markoin jättäen pennit kantamatta. Tarkoituksena on, että tässä mainittu järjestely koskee niitä ajoneuvoja, jotka ensirekisteröidään tai uudelleenrekisteröidään ajoneuvojen rekisteröimisestä annetun asetuksen 4 luvun säännösten mukaisesti verokauden alun jälkeen. Jos veroa sen sijaan joudutaan panemaan maksuun esimerkiksi 3 §:n 2 momentin tarkoittamassa tilanteessa verokauden aikana, vero on tarkoitettu kannettavaksi täysimääräisenä mahdollisine korotuksineen.

8 §. *Verovapaudet.* Pykälässä mainittaisiin verosta vapaat ajoneuvot. Näitä olisivat pykälän 1 kohdan mukaan vastavuoroisuuden ehdolla moottoriajoneuvot, joita käyttää vieraan valtion Suomessa oleva lähetystö tai konsulinvirasto, jonka päällikkönä on lähetetty konsuli tahi niihin verrattava ulkomainen edustusto taikka niihin kuuluva henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen. Säännös vastaa moottoriajoneuvoverolain 6 §:n 5 kohtaa ja seuraa diplomaattisia suhteita kos-

kevasta Wienin yleissopimuksesta (SopS 4/70) ja konsulisuhteita koskevasta Wienin yleissopimuksesta (SopS 50/80).

Euroopan yhteisöjen Suomessa sijaitsevien toimielinten ajoneuvot ehdotetaan säädettäväksi verosta vapaiksi pykälän 2 kohdassa. Museoajoneuvot olisivat 3 kohdan mukaan verosta vapaita kuten ne ovat olleet tähän astisessakin ajoneuvoverotuksessa ja myös moottoriajoneuvoverolain mukaan varsinaisessa ajoneuvoverotuksessa.

Pykälän 4 kohdassa säädettäisiin puolustusvoimien eräiden ajoneuvojen verovapaudesta. Ehdotuksen mukaan puolustusvoimien pitämään sotilasajoneuvorekisteriin merkitty sotilasajoneuvo olisi verosta vapaa. Puolustusvoimilla on omistuksessa tai hallinnassa hieman yli 2 000 kappaletta lain soveltamisalan piiriin kuuluvia sotilasajoneuvoja. Se, että puolustusvoimien ajoneuvoille ehdotetaan verovapautta valtion muutoin maksaessa veron ajoneuvoistaan, johtuu siitä, että osa puolustusvoimien ajoneuvoista on lähinnä varastoituna, mutta kuitenkin vähäisessä käytössä muun muassa käyttökunnon säilyttämiseksi ja huoltoja varten. Tämä erityinen olosuhde voidaan ottaa teknisesti helposti huomioon rajaamalla verovapaus puolustusvoimien sotilasajoneuvoasetuksen (560/92) mukaan pitämään rekisteriin merkittyihin ajoneuvoihin. Jos puolustusvoimilla on yleiseen ajoneuvorekisteriin merkittyjä ajoneuvoja, niistä on suoritettava vero kuten muistakin valtion autoista. Verovapauden myöntäminen tarkoittaa myös sitä, että laissa ei ole tarvetta määrätä puolustusvoimia veroviranomaisen asemaan sen itsensä pitämän rekisterin osalta.

Pykälän 5 kohdassa ehdotetaan vientirekisteriin merkitty ajoneuvo vapautettavaksi ajoneuvoverosta. Perusteena tälle on vientirekisteröitävän ajoneuvon vähäinen käyttö Suomessa. Vientirekisteröinti on katsottava sinänsä ajoneuvon sellaiseksi rekisteröinniksi, josta lain 2 §:n mukaan olisi suoritettava ajoneuvoveroa. Tällaisen ajoneuvon käyttö Suomessa kuitenkin rajautuu maasta viennin yhteydessä enintään muutamiin päiviin, jolloin vuotuiseksi tarkoitettun veron kantamista voitaisiin pitää kohtuuttomana.

9 §. *Veron palauttaminen eräissä tapauksissa.* Pykälä koskee eduskunnan lausumassa edellytettyä vammaisten vapauttamista ajoneuvoverosta. Jotta mahdollisimman hyvän oikeusvarmuuden saavuttamiseksi voitaisiin hyödyntää autoverolain vastaavaa verova-

paussäännöstä sovellettaessa syntynyt vakiintuneena pidettävä oikeuskäytäntö ja jotta osa verovapauksista voitaisiin käsitellä suoraan ajoneuvorekisterissä autoveronpalautuksesta jo olevien tietojen perusteella, ehdotetaan verovapaus myös ajoneuvoverotuksessa myönnettäväksi samoin perustein, joita sovelletaan autoverolain mukaisessa veronpalauttamisessa. Laissa ehdotetaan suoraan viitattavaksi autoverolain 51 §:ään, jonka ai-neelliset säännökset veronpalautuksen edellytyksistä tulisivat siten sovellettaviksi. Tämä tarkoittaa vamman astetta, sen tarkempaa laatua ja eräitä ajoneuvon käyttötarkoitusta koskevia veronpalautusedellytyksiä. Tämä ilmaistaan laissa mainitsemalla laissa verovapautukseen oikeutettuina autoverolain 51 §:ssä tarkoitettujen invalidit. Verovapaus myönnetään ajoneuvoverosta, joka olisi suoritettava vammaisen henkilön omistamasta tai hänen pysyvässä hallinnassaan olevasta, pääasiallisesti hänen henkilökohtaisessa käytössään olevasta henkilö- tai pakettiautosta. Pysyvällä hallinnalla tarkoitetaan tässä sellaista hallintaa, josta on tehty merkintä ajoneuvorekisteriin. Verovapaus voi siten tulla kysymykseen vain, jos vammaisen on kyseisestä ajoneuvosta verovelvollisena. Verovapaus ei ole tarkoitettu koskemaan muita vammaisen henkilön käytössä ehkä olevia ajoneuvoja. Verovapaus voisi koskea samanaikaisesti vain yhtä ajoneuvoa.

Verovapausasioita koskevat menettelysäännökset sisältyvät ehdotettavaan 9 §:ään, jota kuitenkin eräiltä, lähinnä toimivaltaiten viranomaisten nimeämistä koskevilta osin täydennettäisiin myöhemmin asetuksella annettavilla säännöksillä. Menettelyyn ei sovelleta autoveroin 51 §:n säännöksiä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu verovapaus myönnettäisiin hakemuksesta. Jos hakemus koskee autoa, josta viimeksi kuluneen kolmen kalenterivuoden aikana on hakijalle myönnetty autoverolain 51 §:n mukainen autoveron palautus, tätä voitaisiin pitää selvityksenä verovapauden edellytysten täyttymisestä. Tällöin ei olisi tarpeen tehdä erityistä hakemusta. Vero voidaan jättää maksuunpanematta tai palauttaa hakemuksetta suoraan ajoneuvon rekisteritietojen perusteella, jos mainittu autoveronpalautuksen saaja edelleen on auton omistaja. Jos vammaiselle tai muulle henkilölle on myönnetty autoverosta palautusta autoverolain 50 §:ssä olevan yleisen huojennussäännöksen perusteella, tämä ei oikeuttaisi verovapauteen ajoneuvo-

verotuksessa, vaan näissä tapauksissa olisi tarvittaessa tehtävä hakemus, jonka käsitel-lyssä todettaisiin veronpalautusperusteiden mahdollinen olemassaolo.

Vuosittain lähes joka kolmannen ajoneu- von omistus vaihtuu. Vaihtuvuutta on myös invalidiautojen kohdalla, oletettavasti enem- män sen jälkeen kun autoveron osittaista takaisinperimistä koskeva kolmen vuoden määräaika on kulunut umpeen. Jotta vammaiselle veroton auto kuitenkin tulisi verotuksen piiriin, jos se luovutetaan verokauden aikana muulle kuin verovapauden saajalle, ehdotetaan, että vero olisi maksuunpantava luovutustilanteissa. Kun muun kuin kokoa- uuden tai rekisteristä poistetun ajoneu- von kesken verokautta ostanutta ei ole mää- ritelty verovelvolliseksi ajoneuvoverosta, ainoaksi mahdollisuudeksi jää, että vero pannaan luovuttajan maksettavaksi. Laissa ehdotetaan säädettäväksi, että jos ajoneuvo luovutetaan verokauden aikana muun kuin 1 momentissa tarkoitettujen henkilö- käyttöö- siin, että luovutuksesta tulisi tehdä merkintä ajoneuvorekisteriin, verovapauden saajalta kannetaan luovutuksen ajankohtana tai luovutusajankohdaksi katsottavana ajankohtana jäljellä olevaa aikaa vastaava vero. Veron määrä laskettaisiin 7 §:n 2 momentissa sää- detyllä tavalla. Muun muassa 200 markan vähimmäismäärää koskeva säännös tulisi siten sovellettavaksi. Jos luovutuksen ajan- kohtaa ei voida tarkoin selvittää, viranoma- inen voisi ehdotetun pykälän mukaan tarvitta- essa arvioida, mikä ajankohta olisi katsotta- va ratkaisevaksi takaisin perittävää veron määrää laskettaessa.

Edellä mainittu ajoneuvorekisterin merkin- töjen hyödyntäminen verovapausasioiden kä- sittelyssä saattaa vähentää hakemusten mää- rää merkittävästi, ehkä 5 000—7 000 kappa- leella. Vammaisten ajoneuvoveron palautus- hakemuksia saattaa silti tulla käsiteltäväksi huomattava määrä. Tässä vaiheessa ei ole voitu selvittää, millä viranomaisella olisi asiantuntemusta ja riittävästi resursseja hake- musten käsittelemiseen. Siksi hakemusten käsittelijä ei vielä ole nimettävissä. Asetuk- sella säädettäisiin myöhemmissä vaiheessa viranomaisesta, joka käsittelee tässä pykäläs- sä tarkoitettujen hakemukset ja maksuunpanee veron 3 momentissa mainituissa tapauksissa. Todettakoon, ettei näiden välttämättä tarvitse olla sama viranomainen.

10 §. *Viranomaiset.* Pykälässä säädettäisiin viranomaisten toimivallasta ajoneuvovero-

tuksessa. Ehdotuksen mukaan ajoneuvoverotuksen yleisestä johdosta huolehtisi verohallitus. Ajoneuvohallintokeskus toimittaisi veron maksuunpanon ja huolehtisi veron perimiseen liittyvistä toimenpiteistä.

Ahvenanmaan maakunnassa rekisteröityjen ajoneuvojen verotuksesta huolehtisi Ahvenanmaan lääninhallitus, joka pitää myös ajoneuvorekisteriä maakunnassa ja on siten siellä suunnilleen Ajoneuvohallintokeskusta vastaavassa asemassa.

Viranomaisten toimivallasta ajoneuvoverotuksessa voitaisiin ehdotetun 3 momentin mukaan tarvittaessa säätää tarkemmin asetuksella.

11 §. *Ajoneuvon hyväksyminen katsastuksessa.* Pykälä koskee ajoneuvon hyväksymistä katsastuksessa, jos veron suorittaminen on laiminlyöty. Säännös täydentää moottoriajoneuvoverosta annetun lain 27 §:ää, jonka nojalla ajoneuvon käyttö voidaan näissä tapauksissa kokonaan estää.

Yhtenä keskeisenä keinona ajoneuvoveron suorittamisen valvonnassa ja perimistuloksen parantamisessa ehdotetaan, että veron jättäminen suorittamatta on esteenä ajoneuvon vuosikatsastukselle. Veron suorittamista valvotaan myös varsinaisessa ajoneuvoverotuksessa tarkistamalla katsastuksen yhteydessä, että vero on suoritettu. Tästä on säädös moottoriajoneuvoverosta annetun asetuksen (1758/95) 8 §:ssä. Tuota asetusta ei kuitenkaan ole tarkoitus soveltaa ajoneuvoverotuksessa nyt ehdotettavan lain edellyttäessä omaa asetusta. Lain 11 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, miten vuosikatsastuksessa tulee menetellä ajoneuvoveron suorittamisen valvomiseksi. Tarkoituksena on, että veron suorittamisen laiminlyöntitapauksissa menetellään periaatteessa samoin kuin silloin kun ajoneuvossa havaitaan puute, jonka johdosta ajoneuvo on esitettävä uudelleen katsastuksen hoitajalle. Katsastuksen hoitajan asiana ei kuitenkaan ole välittömästi estää ajoneuvon käyttöä suorittamatta olevan veron johdosta. Laissa ehdotetaan säädettäväksi, että jos ajoneuvoveroa on suorittamatta, ajoneuvoa ei hyväksytä vuosikatsastuksessa. Ajoneuvon katsastuksen vastaanottaja määrää maksamattoman veron johdosta ajoneuvon esitettäväksi uusintakatsastukseen tieliikennelainsäädännössä uusintakatsastukselle säädetyin ajan kuluessa. Jos ajoneuvoveroa ei ole tällöinkään suoritettu, ajoneuvo määrätään ajokieltoon siten kuin siitä on tieliikennelain nojalla säädetty.

Kuten ajoneuvon käytön estämistä koskevassa moottoriajoneuvoverolain 27 §:ssä olevassa perussäännöksessä on säädetty, ajoneuvon käyttö estetään, vaikka ajoneuvon omistajana tai haltijana on muu kuin se, joka on ollut kyseisestä verosta verovelvollisena. Voidaan olettaa, että suuri osa tapauksista, joissa tässä pykälässä tarkoitettuja veron valvonnan joustavuutta lisääviä valtuuksia tulee sovellettavaksi, liittyy tavalla tai toisella ajoneuvon omistus- tai hallintasuhteiden muutoksiin. Näitä muutoksia ei sellaisenaan tulisi pitää pykälässä tarkoitettuna erityisenä syynä, jonka perusteella havaituista puutteista huolimatta voidaan sallia ajoneuvoa käytettäväksi, vaan verovelvolliselta tulee edellyttää lisäksi kohtuullista huolellisuutta velvollisuuksiensa hoitamiseksi. Jos on ilmeistä, että lisäaikaa haettaisiin vain veromaksun välttämiseksi, sitä ei tule myöntää. Tarkoituksena ei myöskään ole tätä kautta maksuajan myöntäminen esimerkiksi tilapäisten maksuvaikeuksien johdosta. Varsinaiseen veronmaksun lykkäykseen sovellettaisiin tarvittaessa, mitä moottoriajoneuvoverolaissa tästä säädetään. Lykkäyspäätös vaikuttaisi muun muassa ajoneuvon käytön estämiseen siirtävästi, koska siinä määrätään verolle uusi eräpäivä. Tällöin eivät nyt käsiteltävissä pykälässä mainitut toimenpiteet olisi millään osin tarpeellisia.

12 §. *Tarkemmat säännökset.* Pykälässä säädettäisiin asetuksella annettavista säännöksistä. Jo edellä olevissa pykälissä on asianomaisissa yhteyksissä mainittu eräitä asiakokonaisuuksia, joista säädetään asetuksella. Tähän pykälään ehdotetaan yleistä luetteloa siitä, mitkä asiat on tämän lisäksi tarkoitettu asetuksella säädettäväksi. Näitä olisivat lähinnä veron kannon järjestelyt, verolipun sisältö ja veron suorittamistapa sekä veronkuittauksen järjestäminen. Tarvittavat säännökset ovat suunnilleen samoja kuin varsinaista ajoneuvoveroa koskevat säännökset moottoriajoneuvoverosta annetussa asetuksessa.

13 §. *Tarkemmat määräykset.* Tähän pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset valtiovarainministeriön valtuudesta määrätä ajoneuvoveron kannosta, maksupaikoista ja suorittamisesta. Kuten vastaavassa moottoriajoneuvoverolain nojalla annetussa valtiovarainministeriön päätöksessä varsinaisen ajoneuvoveron kannosta maksupaikoista ja suorittamisesta, tarkoituksena on antaa ministeriön päätöksellä määräykset muun

muassa ajoneuvoveron eräpäivistä, veron kantamisesta verokauden aikana rekisteriin tulevista ajoneuvoista, veron maksuunpanosta oikaisujen ja muiden vastaavien toimien yhteydessä, maksupaikoista, maksumuistuksista ja niin edelleen. Päätös vastaisi läheisesti sitä, mitä edellä mainitussa ministeriön päätöksessä on määrätty.

14 §. *Voimaantulo.* Pykälässä on lain voimaantulosäännös. Sen mukaan laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 31 päivänä tammikuuta 1997. Tämä ajankohta on valittu siten, että laki on voimassa ennen eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua ajoneuvoveron verokauden alkua. Vaikka ehdotetun lain mukaisena verokautena on kalenterivuosi, laki ei käytännössä voi tulla sovellettavaksi vuoden 1997 alusta. Edellä 5 §:n 2 momentin yhteydessä selviteltyllä tavalla tähän on varauduttu säätämällä tuossa lainkohdassa, että vuoden 1997 ajoneuvoveron verokauden alkamisesta säädetään asetuksella. Lain voimaantuloa ei voi lykätä 14 §:ssä kumottavan lain verokauden alkamisen ajankohtaan tai sen yli, koska muutoin tuona ajankohtana ajoneuvot olisi varustettava kumottavaksi ehdotetun lain säännösten mukaisilla veromerkeillä tai niiden käyttö olisi estettävä.

Pykälän 2 momentissa säädetään eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annetun lain kumoamisesta. Laki kumottaisiin tämän lain tullessa voimaan. Kumottavaa lakia sovellettaisiin 4 momentin mukaan

kuitenkin edelleen kaikkiin kesken oleviin toimenpiteisiin. Nämä voisivat periaatteessa koskea veron maksuunpanoa laiminlyöntitapauksissa, muutoksenhakua ja veron perintää. Erikseen ehdotetaan mainittavaksi, että myös käytön estämistä koskevia kumottavan lain säännöksiä sovelletaan, kunnes vero on suoritettu. Selvyyden vuoksi säädettäisiin, että kumottavan lain 8 §:ää sovellettaisiin muiltakin osin lain kumoamisen jälkeenkin. Tämä koskee muun muassa kieltoa hyväksyä ajoneuvo katsastuksessa, jos veroa on suoritamatta. Käytännössä tämä voisi tulla edelleen kysymykseen lähinnä, jos ajoneuvosta on jouduttu erikseen maksuunpanemaan vero kolminkertaisena ja tämän suorittaminen on laiminlyöty.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 31 päivänä tammikuuta 1997. Lain olisi tultava voimaan ennen eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annetun lain 4 §:ssä säädetyn verokauden alkamista, eli ennen helmikuun 1 päivää 1997, jotta tuota kumottavaksi ehdotettua lakia ei olisi tarpeen soveltaa vuonna 1997. Lakia sovellettaisiin vuonna 1997 siten, että verokauden alkamisesta säädettäisiin asetuksella.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ajoneuvoverosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Suomessa rekisteröidystä ajoneuvosta suoritetaan valtiolle ajoneuvoveroa siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Veronalaiset ajoneuvot

Ajoneuvovero suoritetaan ajoneuvorekisteriin merkitystä henkilö- tai pakettiautosta (M₁-, N₁-, M₁G- ja N₁G-luokka) sekä erikoisautosta, jonka suurin sallittu kokonaisuudessa on enintään 3 500 kiloa. Ajoneuvovero suoritetaan myös ajoneuvosta, jonka olisi tullut olla ajoneuvorekisteriin merkittynä.

Ajoneuvojen luokitteluun ja suurimpaan sallittuun kokonaisuudessaan sovelletaan tieliikennelain (276/81) nojalla säädettyjä perusteita.

3 §

Verovelvollisuus

Ajoneuvon omistaja tai rekisteriin merkitty haltija on velvollinen suorittamaan ajoneuvosta ajoneuvoveroa. Verovelvollinen on se, joka verokauden alussa on ajoneuvon omistajana tai haltijana tai se, joka tulee ensi kertaa rekisteriin merkittävän, rekisteristä poistettuna olleen ajoneuvon tai verokauden aikana veron alaiseksi muutetun ajoneuvon omistajaksi tai haltijaksi kesken verokautta. Jos rekisteriin on merkitty sekä omistaja että haltija, haltija on verovelvollinen.

Jos ajoneuvoa ei ole rekisteröity tai rekisterissä oleva tieto on virheellinen, verovelvollisena on se, joka olisi tullut olla rekisterissä omistajana. Jos tätä ei voida osoittaa, vero pannaan maksuun sille, jonka käytössä

ajoneuvon on katsottava olleen verokauden alkaessa tai sen aikana.

4 §

Moottoriajoneuvoverosta annetun lain soveltaminen

Tämän lain mukaisen ajoneuvoveron kantoon sovelletaan, mitä moottoriajoneuvoverosta annetussa laissa (722/66) säädetään varsinaisen ajoneuvoveron maksuunpanemisesta ja kantamisesta, jollei tässä laissa tai sen nojalla annettavassa asetuksessa toisin säädetä. Moottoriajoneuvoverosta annettua lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä sovelletaan myös muutoksenhakuun, veron perintään, ajoneuvon käytön estämiseen veron laiminlyönnin johdosta, verosta vapauttamiseen sekä soveltuvin osin muutoinkin myös menettelyyn ajoneuvoverotuksessa, jollei tässä laissa tai sen nojalla toisin säädetä.

Asetuksella voidaan säätää, että moottoriajoneuvoverosta annetun lain säännöistä ei sovelleta ajoneuvoveroon.

5 §

Verokausi

Ajoneuvoveron verokausi on kalenterivuosi.

Vuoden 1997 ajoneuvoveron verokauden alkamisesta säädetään asetuksella.

6 §

Ajoneuvoveron määrä

Ajoneuvoveron määrä on 500 markkaa ajoneuvosta, joka on otettu käyttöön ennen 1 päivää tammikuuta 1994, ja 700 markkaa ajoneuvosta, joka on otettu käyttöön mainittuna päivänä tai sen jälkeen.

7 §

Veron kantaminen

Ajoneuvovero kannetaan koko verokaudelta 6 §:ssä tarkoitetun määräisenä alentamatta veroa rekisteristä poiston tai muun ajoneuvon käyttämättömyyden perusteella.

Jos ensimmäistä kertaa rekisteriin merkittävää, uudelleen rekisteröitävää tai verokauden aikana veronalaiseksi muutettua ajoneuvoa koskeva verovelvollisuus kuitenkin alkaa kesken verokautta, verosta kannetaan vain se suhteellinen osa, joka vastaa koko verokaudesta verovelvollisuuden alkaessa jäljellä olevaa aikaa päivinä laskettuna. Tällöin veroa kannetaan täysin markoin, kuitenkin vähintään 200 markkaa.

8 §

Verovapaudet

Ajoneuvoverosta ovat vapaat:

- 1) vastavuoroisuuden ehdolla moottoriajoneuvot, joita käyttää vieraan valtion Suomessa oleva lähetystö tai sellainen konsulinvirasto, jonka päällikkönä on lähetetty konsuli, tai niihin verrattava muu ulkomainen edustusto taikka niihin kuuluva henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen;
- 2) Euroopan yhteisöjen Suomessa sijaitsevien toimielinten ajoneuvot;
- 3) museoajoneuvot;
- 4) puolustusvoimien pitämään rekisteriin merkityt sotilasarjoneuvot; sekä
- 5) vientirekisteriin merkityt ajoneuvot.

9 §

Veron palauttaminen eräissä tapauksissa

Autoverolain (1482/94) 51 §:ssä tarkoitetulle invalidille myönnetään vapautus ajoneuvoverosta, joka olisi suoritettava hänen omistamastaan, pääasiallisesti hänen henkilökohtaisessa käytössään olevasta henkilö- tai pakettiautosta. Verovapaus voi koskea samanaikaisesti vain yhtä ajoneuvoa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu verovapaus myönnetään hakemuksesta. Jos hakemus koskee autoa, josta viimeksi kuluneen kolmen kalenterivuoden aikana on hakijalle myönnetty autoveron palautus, autoverotuk-

nessa myönnettyä verovapautta voidaan pitää selvityksenä 1 momentissa mainittujen edellytysten täyttymisestä. Vero voidaan jättää maksuunpanematta tai palauttaa hakemuksetta, jos mainittu autoveron palautuksen saaja edelleen on auton omistajana.

Jos ajoneuvo luovutetaan verokauden aikana muun kuin 1 momentissa tarkoitetun henkilön käyttöön siten, että luovutuksesta tulisi tehdä merkintä ajoneuvorekisteriin, verovapauden saajalta kannetaan luovutuksen ajankohtana tai luovutusajankohdaksi katsottavana ajankohtana jäljellä olevaa aikaa vastaava vero. Veron määrä lasketaan siten kuin 7 §:n 2 momentissa säädetään.

Viranomaisesta, joka käsittelee tässä pykälässä tarkoitetut hakemukset ja maksuunpanee veron 3 momentissa mainituissa tapauksissa, säädetään asetuksella.

10 §

Viranomaiset

Ajoneuvoverotuksen yleinen johto kuuluu verohallitukselle. Ajoneuvohallintokeskus toimittaa veron maksuunpanon ja huolehtii veron perimiseen liittyvistä toimenpiteistä.

Ahvenanmaan maakunnassa rekisteröityjen ajoneuvojen verotuksesta huolehtii Ahvenanmaan lääninhallitus.

Viranomaisten toimivallasta ajoneuvoverotuksessa voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin asetuksella.

11 §

Ajoneuvon hyväksyminen katsastuksessa

Jos ajoneuvoveroa on suorittamatta, ajoneuvoa ei hyväksytä vuosikatsastuksessa. Katsastuksen suorittaja määrää maksamattoman veron johdosta ajoneuvon esitettäväksi uudelleenkatsastuksessa jälkitarkastukselle säädetyn ajan kuluessa. Jos vero tällöinkin suorittamatta, ajoneuvo määrätään ajokieltoon soveltaen tieliikennelain nojalla säädettyä menettelyä.

12 §

Tarkemmat säännökset

Ajoneuvoverotuksessa noudatettavasta me-

nettelystä säädetään tarkemmin asetuksella. Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, asetuksella voidaan säätää muun muassa veron kannosta, verolipusta, veron suorittamisesta ja kuittauksesta.

13 §

Tarkemmat määräykset

Tarkempia määräyksiä ajoneuvoveron kannosta, veron eräpäivistä, maksupaikoista ja veron suorittamisesta sekä muitakin tätä lakia ja sen 12 §:n nojalla annettavaa asetusta täydentäviä määräyksiä voi antaa asianomainen ministeriö.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 31 päivänä tammiukuuta 1997.

Tällä lailla kumotaan eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta 18 päivänä helmikuuta 1994 annettu laki (135/94) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 1997 alkavalta verokaudelta sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleeseen veron maksuunpanoon, muutoksenhakuun ja veron perintään noudatetaan kumottua lakia. Myös säännöksiä, joiden nojalla ajoneuvon käyttö on estetty, sovelletaan edelleen tämän lain tultua voimaan, kunnes vero on suoritettu. Sama koskee lain 8 §:ää muiltakin osin.

Helsingissä 4 päivänä lokakuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*

